

Motion till riksdagen 2018/19:1293

av Mats Nordberg m.fl. (SD)

Äganderätt i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utformningen av kompensationsmodeller för brukandebegränsningar av mark som inskränker äganderätten behöver utredas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om markägares rättigheter vid skydd av skog och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om pågående markanvändning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta avhysningen av illegala ockupanter av mark och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte bör vara möjligt att mot markägarens vilja utnyttja annans egendom för kommersiella ändamål och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa miljöorganisationers möjligheter att begära rättslig prövning av normala skogsbruksåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddets regler inte bör innebära onödiga inskränkningar i utvecklingen av glesbefolkade områden och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöbalkens riksintressen bör begränsas till antal och omfattning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättningsformerna vid bildandet av vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en strategi för en långsiktigt hållbar användning av åkermark där särskilt värdefull åkermark ska kunna skyddas och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordförvärvslagen varken bör ändras eller genomgå en översyn och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs lättnader när det gäller att upphäva besittningsskyddet för vissa sidoarrenden och dessutom införa ett mindre starkt skydd för korta arrenden och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förenklat förfarande som innebär att samfällighetsföreningar själva kan besluta om ändrade andelstal i gemensamhetsanläggningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Inledning

”Land skall med lag byggas”, så säger flera av våra medeltida landskapslagar. Våra lagar har som regel kristallklara syften till både bokstav och anda då det gäller grundlagen och egendomsskyddet, som statuerar att ”vars och ens egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller till någon enskild genom expropriation eller något annat sådant förfogande eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen”.

Äganderätten är ett av det demokratiska samhällets viktigaste grundfundament. Det enskilda ägandet möjliggör frihet och självbestämmande som är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle.

En markägare som inte känner trygghet i att han kommer att få behålla rätten att fritt eller inom väl kända och varaktiga ramar bruka sin mark kan inte förväntas göra långsiktiga investeringar. Liksom äganderätten är helt central för att ett samhälle ska utvecklas positivt är markägarens tilltro till att han fritt kan bruka sin mark nödvändig för utvecklingen inom jord- och skogsbruk. Kanske är detta speciellt viktigt beträffande skogsbruk, där flera generationers arbete och investeringar kan behövas för att till slut åstadkomma avkastning i samband med slutavverkning efter upp till hundra år av skötsel. Samma sak gäller även jordbruk, där dikning, vägbyggnationer och investeringar i byggnader är exempel på investeringar som är viktiga för hela samhället, men som görs av den enskilde näringsidkaren i trygg visshet om att han ska få avkastning genom fortsatt nyttjande av och avkastning från sin mark.

Dessvärre tenderar Sverige idag att utvecklas till ett land där lagarna inte ger den enskilde klar vägledning utan är relativt allmänt hållna. Som en följd av detta blir allt fler beslut som rör privata näringsidkare en följd av enskilda tjänstemäns agerande. Lagar och regler behöver därför bli tydligare och ha som ett grundläggande mål att markägare ska känna trygghet i att kunna satsa tid och pengar på att utveckla sina näringar.

1 Expropriation och begränsningar av brukanderätt

Expropriation liksom inskränkningar av brukanderätt för privata ägare skall i det längsta undvikas, eftersom de negativt påverkar markägares tilltro till långsiktiga egna satsningar. Staten är en stor markägare och i första hand bör allmänt ägd mark användas för offentliga syften, exempelvis för naturskydd av olika slag. Det kan dock inte undvikas att privat mark ibland måste tas i anspråk. Den som genom expropriation eller liknande förfarande tvingas avstå sin egendom eller brukandet av den måste vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten. Ersättning ska också vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad på sådant sätt att pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten försvåras eller att skada uppkommer.

Kompensationsmodellerna för brukandebegränsningar av mark som inskränker brukande- eller äganderätten behöver utredas för att begränsa ekonomiska förluster för markägaren och skydda dennes tilltro till säkerheten i att utveckla och driva sin verksamhet.

2 Markägares rättigheter vid skydd av skog

Enligt Nationella skogsprogrammet är nu över 30 % av den svenska skogsarealen undantagen från skogsbruk. Eftersom det tidigare var huvudsakligen lågproduktiv skog på impediment och i fjällvärlden som var undantagen från skogsbruk har under senare årtionden stora ansträngningar gjorts för att öka arealen skyddad, mer högproduktiv skog. Detta har skett både genom statligt formellt skydd och genom skogsägares frivilliga skydd, ofta knutet till skogsskötselcertifiering. Samhällskostnaden för att avstå skogsbruk på dessa arealer är mycket stor, inte minst ur ett landsbygdsperspektiv. Pressen från statens sida att mycket snabbt öka arealen skyddad skog har lett till ineffektivt skydd, där stora arealer visserligen skyddas men där nyttan med stor sannolikhet ofta är marginell. Det är därför av största vikt att kostnads-nyttoanalys och effektivisering av naturskyddet pågår löpande.

Under senare år har en lång rad fall blivit omskrivna där myndigheters begränsande av skogsavverkningar närmast har uppfattats som rena övergrepp av de berörda markägarna och där det förefaller som om godtyckliga motiv tillgripits för att hindra avverkningar. Varje sådant fall riskerar att leda till minskad motivation hos skogsägare inför investeringar i skogsskötsel. Det är viktigt att inse att negativa erfarenheter sprids snabbt via media och personliga kontakter. Därför påverkas inte bara investeringsviljan hos dem som drabbats själva utan sannolikt hos en mycket stor andel av Sveriges enskilda skogsägare.

I vår tid, när vi har tagit beslut om att minska användandet av fossilbaserade material och bränslen, spelar de aktiva skogsbrukarna en nyckelroll. De behöver samhällets stöd från inblandade myndigheter och en positiv tillämpning av lagstiftningen som gynnar aktivt skogsbruk.

Sverigedemokraterna anser därför att regeringen skyndsamt ska vidta åtgärder för att begränsa antalet fall där skogsägares avverkningar stoppas i samband med att avverkningsanmälan inlämnas.

Vid begränsningar av pågående skogsbruk ska full ersättning utgå. Det är inte rimligt att undanta en minsta del, exempelvis 5 % eller 10 % av virkesvärdet, vid en

planerad avverkning som förhindras av myndigheterna. Dessutom är det viktigt att en sådan gräns inte blir etablerad som en standard- eller miniminivå i Skogsstyrelsens eller länsstyrelsernas praxis.

Lika viktigt som att ersättning ska utgå är det att den skall betalas med kortast möjliga fördröjning från det att beslut om inskränkt brukande- eller äganderätt tagits.

I juli 2018 trädde en ny förvaltningslag i kraft (2017:900). Lagens § 5 fastslår att myndigheters åtgärder ”aldrig [får] vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot”. Sverigedemokraterna anser att skogsägares rätt att utföra avverkning, förutsatt att skogsvårdslagens generella krav är uppfyllda, borde skyddas av denna princip. Skog sköts vanligen i många årtionden innan den når slutavverkningsålder, och inkomsten vid en slutavverkning kan vara den enda större intäkten från ett skogsinnehav inom tio eller tjugo år. Det är uppenbart att hindrandet från att tillgodogöra sig en sådan intäkt skapar mycket stora olägenheter för skogsägaren.

Den nya förvaltningslagen innehåller också bestämmelser om jäv (§§ 16–18). Sverigedemokraterna anser det självklart att i fråga om undersökningar och beslut som kan leda till förhindrande av avverkningar ska dessa jävsbestämmelser utesluta tjänstemans medlemskap i organisationer med uttalat mål att just förhindra avverkningar.

Sverigedemokraterna föreslår vidare att en systematisk uppföljning görs av hur ofta och på vilken grund avverkning stoppas eller begränsas i olika län så att, om tillämpningen av lagar skiljer sig åt mellan dessa, myndighetsutövningen kan likformas.

Det behövs nu en period av analys och förbättringsarbete innan arealen formellt skyddad skog ökas ytterligare. Staten måste också införa ett moratorium mot nya nyckelbiotoper tills nuvarande förhållanden ändrats, så att inte enskilda skogsägare tillåts bli drabbade tredje parter. Den totala arealen nyckelbiotoper ligger nu efter en mycket snabb ökning på omkring 470 000 hektar. De belopp som de närmaste åren är anslagna för att identifiera ytterligare nyckelbiotoper bör istället läggas på att ersätta skogsägare som förlorat brukningsrätten av sin skog genom nyckelbiotoperna, på analys av de nyckelbiotoper som redan identifierats och på att avregistrera nyckelbiotoper som i analysen visar sig vara överrepresenterade eller på annat sätt ur nyttoperspektiv inte motsvarar det ingrepp de innebär i ägares nyttjanderätt till egen mark.

Berörda myndigheter måste ges direktiv som understryker att skogsägarnas brukanderätt i möjligaste mån skall skyddas mot enskilda myndighetsbeslut. Istället ska myndigheter verka för att mångbruket av våra skogar utvecklas, med såväl virkesproduktion som naturvårdshänsyn. Myndigheterna och deras personal har därvid att bistå med objektiv, professionell och positiv rådgivning för att hjälpa skogsägare att utveckla sin verksamhet med lönsamhet och bevarad initiativkraft som grund.

Artskyddsförordningen (2007) behöver ses över och skrivas om, som regeringen också deklarerade i maj 2018. Härvid är att märka att enstaka lokal förekomst av i landet icke hotade arter, såsom exempelvis lavskrika, inte rimligen bör utgöra skäl för hindrande av avverkning.

I framtida tolkningar och uppföljningar av internationella konventioner och EU-direktiv behöver Sveriges och dess skogsägares självbestämmande över skogsbruket värnas bättre än hittills.

3 Pågående markanvändning

Begreppet ”pågående markanvändning” är centralt när det gäller rätten till ersättning i samband med att en markägare fräntas rätten att bruka sin mark. Kammarkollegiet har hävdat att föryngringsavverkning av fjällnära skogar inte skall betraktas som pågående markanvändning. Argumenten är att skogen inte brukats under lång tid och inte brukats med föryngringsavverkning med dagens mekaniserade teknik. Skogsbruk är en långsiktig verksamhet och det är fullt normalt att det ligger årtionden mellan olika åtgärder, vilket av naturliga skäl är ännu mer accentuerat i landets kärvaste klimatlägen med deras låga skogstillväxt. Sverigedemokraterna rekommenderar att skog i skogsbruk per automatik skall anses vara pågående markanvändning, tills annan markanvändning formellt beslutats för den aktuella fastigheten eller delen av fastigheten, varvid ersättning till ägaren i normalfallet skall betalas.

4 Allemansrätten – nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken

Allemansrätten är ingen regelrätt lag, utan en sedvanerätt med anor sedan medeltiden och utgör en del av vårt gemensamma kulturarv. Allemansrättens gränser sätts av flera bestämmelser, framförallt i brottsbalken men även miljöbalken. Den ger bland annat rätt att plocka bär, svamp och torr död ved eller att tälta en natt utan att fråga markägaren om lov. Syftet med allemansrätten har varit att garantera vår gemensamma tillgång till naturen för eget bruk. Därav följer att den inte innefattar rättigheter för annans näringsidkande än markägarens egna. För att denna sedvanerätt skall kunna leva vidare måste såväl hävdvunna rättigheter som skyldigheter respekteras. Allmänheten bör alltid vara välkommen i markerna, men var och en måste uppträda med hänsyn till och respekt för naturen och till markägarens intressen. Detta ställer krav på samråd och anpassning.

I regeringsformens kapitel om grundläggande fri- och rättigheter står sedan 1994 att ”alla ska ha tillgång till naturen enligt allemansrätten”. Dock grundar sig lagligt sett reglerna till största delen på sedvanerätt och tolkning av vissa lagregler som anger vad som är förbjudet; motsatt tolkning innebär då att det som inte är förbjudet är tillåtet. Innehållet i allemansrätten utformas även genom prejudicerande domar, av vilka det finns förhållandevis få. Som en följd av detta grundar sig många konflikter mellan markägare och nyttjare i oklarheter om vad allemansrätten exakt omfattar och vad som faller utanför.

5 Illegal bosättning på annans mark

Beträffande bland annat bärplockning har under senare år närmast varje år något eller några fall nått tidningarna, där regelrätta läger byggts upp på privat eller allmän mark utan överenskommelse med markägaren och med avsevärda problem för denne som följd. Även kommuner drabbas av olagliga bosättningar, vilket ger upphov till oförutsedda kostnader och tar resurser från kärnverksamheterna.

Mot denna bakgrund måste processen att avhysa illegala ockupanter förenklas och den eventuella kostnaden för avhysningen måste rimligen belasta den som bevisligen begår olagligheten, inte den utsatte.

Enligt lagändringar som började gälla den 1 juli 2017 har det införts en ny form av särskild handräckning, avlägsnande. Avlägsnande ska användas vid otillåten bosättning på mark, i en byggnad eller liknande när ägaren vill att personen eller personerna i fråga flyttar. Syftet är att det ska bli enklare för bland annat markägare att få tillbaka sin mark, samtidigt som de som uppehåller sig otillåtet på en plats ska få en rättssäker process.

Tidsfristen för avlägsnande beslöts av riksdagen till fem dagar från det att den som bosatt sig utan tillstånd blivit underrättad om verkställigheten, det vill säga att ett avlägsnande ska genomföras. Kronofogdemyndighetens handläggningstid i fråga om verkställighet ska vara tre veckor i stället för fyra från det att handlingarna kom in.

Riksdagen gjorde i samband med behandlingen av lagförslaget fyra tillkännagivanden till regeringen:

- Regeringen bör senast årsskiftet 2017/2018 ta nödvändiga initiativ till en uppföljning av de nya reglerna.
- Regeringen bör ta initiativ till att reglerna görs tydligare kring polisens befogenheter att hantera kvarlämnad egendom i samband med ett ingripande mot en otillåten bosättning enligt polislagen.
- Alla som har identifierats som otillåtna bosättare vid Kronofogdemyndighetens utslag ska ha samma ansvar för kostnader. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag om detta.
- Regeringen bör ta initiativ till att sökandens kostnader för verkställighet, genomförandet av ett avlägsnande, begränsas.

Sverigedemokraterna yrkar på att verkställandet av dessa tillkännagivanden snarast slutförs.

Sverigedemokraterna anser vidare att Kronofogden i normalfallet inte bör ha ansvaret för dessa enkla avhysningar, utan ansvaret bör endast ligga på polisen, som ska kunna avlägsna ockupanter boende i illegala bosättningar utan något specifikt krav på identifikation eller dokumentation. Sverigedemokraterna föreslår således att vid bosättning utan tillstånd på annans mark i mer än tre dygn på samma plats, ska avhysning kunna begäras och ske omgående med polishjälp, utan föregående beslut av kronofogde och utan kostnad för markägaren.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att utveckla förutsättningarna för friluftslivet genom att ta fram metoder för att kartlägga områden som har betydelse för friluftsliv, utveckla digital information om naturområden och kartlägga vandringsleder. Regeringsuppdraget ska genomföras så att alla människor ges förutsättningar att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Möjligheten att utöva friluftsliv har stor betydelse för många människor. Men när det kommer till planering och markanvändning kan det finnas motstridiga intressen gällande områden som är intressanta för friluftsliv, främst i så kallad tätortsnära natur. Markägare kan tvingas lägga resurser på samråd med kommuner, och kartläggningen kan innebära att det ställs ökade krav på hänsynstagande till friluftslivet vilket innebär en inskränkning av äganderätten.

När intrånget är större än vad som kan anses rymmas inom allemansrätten, anser vi i Sverigedemokraterna att markägarens tillstånd skall krävas. Det är uppseendeväckande att det idag endast krävs att anmälan primärt görs till en myndighet utan att markägaren

överhuvudtaget behöver känna till att det pågår en planering för friluftsverksamhet som kan beröra hans eller hennes mark.

6 Utnyttjande av annans egendom för kommersiella syften

Det är idag enligt rättspraxis möjligt att bedriva kommersiell verksamhet på annans mark utan markägares medgivande under förutsättning att verksamheten inte riskerar att innebära skada eller olägenhet. Detta anser vi i Sverigedemokraterna är oacceptabelt. Det bör inte vara möjligt att utan markägarens godkännande vid upprepade tillfällen eller för mer än en mycket kort tid utnyttja annans egendom för ekonomiska syften, bland annat eftersom markägarens möjligheter att förhindra att det uppkommer skador eller att få ersättning för sådana idag är mycket begränsade.

7 En allemansrättsbalk behöver införas i svensk lagstiftning

Med anledning av ovan angivna skäl och för att stärka den enskilde markägarens rättsliga ställning, anser vi i Sverigedemokraterna att det är önskvärt att införa en allemansrättsbalk.

8 Miljöorganisationers talerätt avseende brukande av skog

Sverige har anslutit sig till den s.k. Århuskonventionen som innehåller regler om att allmänheten ska få tillgång till miljöinformation, rätt att delta i större beslutsprocesser och ha tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor. Enligt konventionen kan miljöorganisationer klassas som allmänhet. Högsta förvaltningsdomstolen har också slagit fast att en miljöorganisation som Naturskyddsföreningen har rätt att överklaga ett tillstånd till avverkning i fjällnära skog – se det så kallade Änokfallet (2014) – med hänvisning till Århuskonventionen. Regeringen beslutade i november 2015 att göra en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen och att i det sammanhanget bl.a. se över möjligheten för miljöorganisationer att begära rättslig prövning i miljöfrågor. Om det införs nya bestämmelser som medför möjlighet till överklaganden enligt skogsvårdslagen öppnar det för att normala skogsbruksåtgärder kan bli föremål för rättslig prövning. Detta i sig skulle öppna för juridisk aktivism från miljöorganisationer med resultatet att rätten att bruka skogen skulle kunna komma att begränsas. Århuskonventionens intentioner har i Sverige tillämpats för långt, vilket har satt en praxis som skapar problem. Sverigedemokraterna anser därför att miljöorganisationer inte ska ges möjlighet att ta initiativ till rättslig prövning av beslut som rör normala skogsbruksåtgärder och att Sveriges tillämpning av Århuskonventionen därför behöver ses över.

9 Strandskyddets regler bör inte innebära inskränkningar i utvecklingen av glest bebyggda områden

Sveriges stränder är en naturtillgång av mycket stort värde. Stränderna längs sjöar och vattendrag, liksom stränderna längs kusterna och skärgårdarna, är mycket betydelsefulla för allmänheten och för det växt- och djurliv som är beroende av vattenmiljöer.

På många håll har ett strandskydd på flera hundra meter blivit ett hinder för nybyggnationer.

År 2009 ändrades strandskyddslagstiftningen med syftet att förtydliga bestämmelserna, men även att anpassa lagstiftningen till de lokala och regionala förhållandena. Därmed skulle syftet vara att begränsad nybyggnation i områden som riskerar att överexploateras kvarstår, men möjligheterna ökas att medge dispens i områden där det finns gott om orörda stränder.

I och med lagändringen fick alla kommuner möjlighet att ge dispens för strandnära områden, med hänvisning till landsbygdsutveckling. Tvärtemot intentionerna har länsstyrelserna på många håll i landet beslutat om ett utvidgat strandskydd. Naturvårdsverket konstaterade vid en översyn att det finns stora områden med utvidgat strandskydd utan tydligt angivna motiv. Ändå har en del länsstyrelser valt att fortsätta driva frågan genom att föreslå en utvidgning av strandskyddet på upp till 300 meter. Detta riskerar att leda till negativa konsekvenser för såväl landsbygdsutveckling och jord- och skogsbruk som besöksnäringen. Sverigedemokraterna vill dra en gräns vid högst 100 meters strandskydd, vilket i högre grad bör regleras på kommunal nivå. Vi förordar i normalfallet ett kortare avstånd om ett antal tiotal meter, vilket tillsammans med allemansrätten och övriga skyddsformer i de allra flesta fall är ett fullt tillräckligt skydd. Viktigare än avstånd mellan bebyggelse och vatten är att bibehålla nuvarande regler om människors rätt till fri passage längs eller nära vatten. Sverigedemokraterna anser att strandskyddet ska begränsas till 50 meter och att det ska finnas begränsade möjligheter att utöka strandskyddet till maximalt 100 meter.

Kommuner har idag möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (så kallade LIS-områden) i sina översiktsplaner. Områdena ska vara lämpliga för landsbygdsutveckling och av begränsad omfattning så att strandskyddets syften tillgodoses. Dock har länsstyrelserna möjlighet att överpröva dessa beslut.

Parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1) lade fram ett antal förslag för att minska begränsningar som finns för byggande och utveckling på landsbygderna. Förslagen avser riksintressen, strandskydd och va-lagstiftningen. Enligt slutbetänkandet ger nuvarande lagregler och propositionstexten om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) utrymme för olika tolkningar, och de krav som olika länsstyrelser ställer på kommunerna vid tillämpning av LIS skiljer sig åt avsevärt mellan olika län. Vissa länsstyrelser ställer omotiverat höga krav på LIS-områden eller på exempelvis kartläggningar av naturvärden, så att kommuner med begränsade resurser inte kan svara upp mot dessa krav. Detta var också en slutsats som Strandskyddsdelegationen drog under sitt arbete och som även beskrivs i Landsbygdskommitténs delbetänkande.

Sverigedemokraterna vill att strandskyddet förändras så att det blir ett flexiblarare regelverk och att länsstyrelsernas möjlighet att överpröva kommunala bygglov i strandskyddslägen begränsas. Länsstyrelserna bör också ges rollen att i första hand

stödja landsbygdsutveckling, inte bromsa den, som exemplifierat ovan ifråga om strandskydd. Sverigedemokraterna föreslår att det utreds om regionerna, som nu är i färd med att ersätta de tidigare landstingen, som en del av sitt ansvar för regionalt utvecklingsarbete skall ges en tydlig samordnande roll i kommunernas arbete med strandskydd regionalt.

10 Miljöbalkens riksintressen bör begränsas till antal och omfattning

Riksintresseutredningen 2014–15 hade till uppgift att analysera och föreslå förbättringar som är ändamålsenliga och hållbara över tid och som inte leder till onödiga inskränkningar i användningen av mark- och vattenområden. Enligt utredningen bedömdes hela 46 procent av landets totala yta vara av riksintresse enligt miljöbalken. Trots detta föreslog utredningens betänkande att denna areal skulle utökas genom att väsentliga allmänna intressen kompletteras med ytterligare allmänna intressen. Dessa riksintressen påverkar i högsta grad förutsättningarna för boende och företagande på landsbygden. Därför bör snarare riksintressena först begränsas kraftigt till omfattning och antal. En komplettering med ”väsentliga allmänna intressen” bör först därefter genomföras. Boverket framhåller i en rapport att verket fortsatt är kritiskt till de förslag som framkom i Riksintresseutredningen om systemet med riksintressen. En lång rad motioner och ett flertal betänkanden har därefter lämnats med mål att begränsa riksintressena i antal, göra urvalet av riksintressen mer tydligt, inkludera behovet av boende i riksintressena och att flytta mer inflytande över bebyggelseplanering till kommunerna. Utpekandet av områden av riksintresse bör ske enbart efter dialog mellan kommuner och regioner och efter en avvägning mot det kommunala plansystemet. Sverigedemokraterna instämmer i att riksintressena bör begränsas till antal och omfattning, till förmån för regional och kommunal självbestämmanderätt och till förmån för anpassning till regionala och kommunala utvecklingsbehov. Länsstyrelserna bör också ges rollen att i första hand stödja landsbygdsutveckling, inte bromsa den, som exemplifierat ovan ifråga om riksintressen.

11 Ersättningsformer vid bildandet av vattenskyddsområden

Dricksvattenutredningen (SOU 2016:032) belyste problemen med bildande av vattenskyddsområden. Vårt samhälle ställer höga hälso- och säkerhetskrav på produktion och distribution av allmänt dricksvatten. De framtida perspektiven, med ökande risker beträffande tillgång på rent dricksvatten, gör det nödvändigt för kommunerna att långsiktigt skydda och förvalta strategiska dricksvattenförekomster. Frågan kring ersättningsformerna vid bildandet av vattenskyddsområden behöver utredas vidare. Det är av stor vikt att vattenskyddsområden bildas på ett rättssäkert sätt med skälig ersättning till markägarna.

12 Bevara åkermarken

Svensk åkermark försvinner varje dag till förmån för nya vägar, köpcentrum och bostäder. Det är naturligt att städer och byar utvecklas, men bebyggd åkermark är inte lätt att återställa och bebyggelse kan oftast förläggas till andra platser än till förstklassig åkermark. I t.ex. Danmark klassas åkermark som riksintresse, och i Norge finns en tydlig nationell målsättning att värna åkermarken. Till detta kommer att jordbruksmarker av olika slag ofta är mycket artrika och att många arter som utrotats i Sverige eller riskerar att utrotas (akut hotade) är beroende av jordbruksmarker präglade av äldre brukningsmetoder.

Många kommuner väljer idag i sina översiktsplaner för framtida expansionsbehov att förlägga bebyggelse till åkermark. Dessa översiktsplaner lägger en död hand över utvecklingen av lantbruket i de områden som drabbas och det finns exempel på mark som legat i kommunal markreserv i över 50 år till ingen nytta.

Sverigedemokraterna vill därför att en nationell strategi för en långsiktigt hållbar användning av åkermark ska tas fram, där särskilt värdefull åkermark ska kunna skyddas för framtiden.

13 Jordförvärvslagen bör ej ändras beträffande olika ägandeformer

Den nuvarande gränsdragningen mellan privat ägande respektive ägande av företag är viktig.

De inskränkningar i äganderätten som jordförvärvslagen innebär har befunnits motiverade för att åstadkomma mer rationella brukningsenheter inom jord- och skogsbruket, för att upprätthålla balansen mellan olika ägarkategorier och för att gynna lokal bosättning och sysselsättning i glesbygd. Många känner oro för att en ändring i jordförvärvslagen skulle leda till svårigheter för exempelvis lokalt boende att hävda sig gentemot bolag vid köp av skogs- och jordbruksfastigheter. Redan nu minskar andelen lokalt boende markägare. Vi sverigedemokrater anser därför att den nuvarande utformningen av jordförvärvslagen inte bör ändras på sätt som minskar lokalt boendes möjligheter att konkurrera vid markköp.

14 Lättnader avseende besittningsskydd för vissa sidoarrenden och för korta arrenden

Det är vanligt att jordbruksverksamhet bedrivs på arrenderad mark. En naturlig följd av jordbrukets strukturrationalisering är att produktionen ökas genom att lantbrukarna arrenderar ytterligare mark. Arrendeavtalets längd och arrendeavgiftens storlek påverkar bl.a. långsiktigheten i brukandet och om investeringar görs i markförbättrande åtgärder.

Enligt den nuvarande arrendelagstiftningen omfattas gårdsarrenden och sidoarrenden med längre arrendetid än ett år av besittningsskydd. Det innebär att det kan vara svårt för jordägaren att säga upp arrendeavtalet. Det kan därmed också leda till att jordägaren inte är villig att ingå arrendeavtal som är längre än ett år.

Tomträtts- och arrendeutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 2014:32) bl.a. lämnat förslag när det gäller sidoarrendatorns besittningsskydd. Utredningen föreslår att samtliga tidsbestämda sidoarrenden ska omfattas av besittningsskydd. För att balansen mellan jordägare och arrendator inte ska påverkas av införandet av besittningsskydd även för arrenden med kortare arrendetid föreslår utredningen samtidigt en viss uppluckring av besittningsskyddet för vissa sidoarrenden.

Enligt Sverigedemokraternas mening bör sidoarrenden med kortare upplåtelsetid i enlighet med Tomträtts- och arrendeutredningens förslag ges ett svagare besittningsskydd.

15 Andelstal i samfällighetsföreningar

I Sverige finns det i dag många samfällighetsföreningar som har ett behov av att ompröva sina gemensamhetsanläggningar och få nya aktuella andelstal. Trots detta är det endast en liten del av dessa som erhåller nya andelstal genom omprövningsförrättningar eller överenskommelser enligt anläggningslagen. Huvudorsaken till detta är att en prövning enligt de nuvarande bestämmelserna är både kostsam och tidskrävande.

I Finland är det samfällighetsföreningarna själva som beslutar om andelstal och omprövar dessa. Det är där också samfällighetsföreningarna själva som för register över andelstalen. Den finska modellen medför stora kostnadsbesparingar och förenklingar jämfört med den svenska, där Lantmäteriet beslutar om andelstal och för in dessa i fastighetsregistret.

I Sverige har Riksförbundet Enskilda Vägar för regeringen föreslagit hur lagstiftningen kan ändras så att det blir möjligt för vägföreningar att själva ändra andelstalen för ingående fastigheter.

Riksdagen beslutade våren 2015 om vissa ändringar i bl.a. 35 och 43 §§ anläggningslagen (prop. 2014/15:71, bet. 2014/15:CU12, rskr. 2014/15:211). Lagändringarna, som trädde i kraft den 1 juli 2015, syftar till att bl.a. förenkla handläggningen enligt anläggningslagen. Frågan om samfällighetsföreningarna själva ska kunna besluta om andelstal i gemensamhetsanläggningar enligt ovan beskrivna Finlandsmodell berördes inte i propositionen.

Sverigedemokraterna anser att regeringen bör inkomma med ett lagförslag om att införa ett förenklat förfarande som innebär att samfällighetsföreningar själva kan besluta om ändrade andelstal i gemensamhetsanläggningar.

Mats Nordberg (SD)

Martin Kinnunen (SD)

Yasmine Eriksson (SD)

Eric Palmqvist (SD)

Runar Filper (SD)

Staffan Eklöf (SD)

Tobias Andersson (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Charlotte Quensel (SD)

Josef Fransson (SD)